

УДК 327(94)

DOI: 10.24144/2078-1431.2023.1(30).32-43

Ігор Тодоров,
доктор історичних наук, професор,
професор кафедри міжнародних студій та
суспільних комунікацій

Наталія Тодорова,
кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри полікультурної освіти
та перекладу
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

ООН У ПРОТИДІЇ РОСІЙСЬКІЙ АГРЕСІЇ В УКРАЇНІ

У статті висвітлено деякі проблеми функціонування Організації Об'єднаних Націй за умов кризи сучасної системи міжнародної безпеки, спричиненої агресією Російської Федерації проти України. Показано основні етапи дипломатичного протистояння навколо питань засудження російської інвазії в 2014–2023 рр. та відновлення територіальної цілісності України. Окреслено причини відсутності підтримки України з боку окремих країн-членів ООН. Порушення Статуту ООН з боку РФ не обмежуються нехтуванням основних принципів міжнародного права. Відбувається блокування роботи Ради Безпеки ООН, перешкоджання прийняттю нею будь-яких рішень щодо припинення агресії та окупації українських територій. Особливу увагу приділено роботі Одинадцятій спеціальної надзвичайної Генеральної Асамблеї щодо України в 2022 році. Окреслено ініціативу України щодо позбавлення Російської Федерації статусу постійного члена Ради безпеки ООН та виключення її з ООН взагалі. Зазначено, що це не є можливим без зміни Статуту ООН, а такі зміни будуть заблоковані Росією. Отже, маємо «зачароване коло», з якого неможливо вийти. Сенс діяльності ООН втрачається, у протидії російській агресії вона має суперечливий характер. Рада Безпеки довела свою повну неспроможність через вето агресора, постійного члена РБ. Рішення Міжнародного суду ООН Росія показово ігнорує. Упродовж 2014–2023 років Генеральна Асамблея своїми резолюціями підтримувала українську боротьбу та засуджувала агресора. Проте резолюції Генеральної Асамблеї мають рекомендаційний характер. Абсолютна меншість країн відверто ставала на бік Росії, але доволі багато країн утримувалися, або взагалі не голосували. Країни, які не підтримують Україну, – в меншості, втім, на жаль, вони репрезентують більшість людства. Мотиви їхньої невідтримки – різні, проте головне, що вони в результаті свідомо ігнорують Статут ООН. Значною мірою сучасна російсько-українська війна має екзистенційний характер для визначення подальшої долі людської цивілізації і майбутнього Організації Об'єднаних Націй.

Ключові слова: ООН, Генеральна Асамблея, Рада Безпеки, російська агресія в Україну, принципи міжнародного права.

The article highlights some problems of the UN functioning under the conditions of the crisis of the modern international security system caused by the aggression of the Russian Federation against Ukraine. The main stages of the diplomatic resistance around the issues of condemning the Russian invasion in 2014-2023 and restoring the territorial integrity of Ukraine are shown. The reasons for the lack of support for Ukraine from individual UN member states are outlined. Violations of the UN Charter by the Russian Federation are not limited to neglecting the basic principles of international law. Blocking the work of the UN Security Council, preventing it from making any decisions regarding the cessation of aggression and occupation of Ukrainian territories. Special attention is paid to the work of the Eleventh Special General Assembly regarding Ukraine in 2022. Ukraine's initiative to deprive the Russian Federation of its status as a permanent member of the UN Security Council and to exclude it from the UN altogether is outlined. It is noted that this is not possible without changing the UN Charter while such changes are sure to be blocked by Russia. So, there emerges a "vicious circle" from which it is impossible to exit. Thus, the meaning of the creation of the UN is lost.

The UN's activities in countering Russian aggression are of a contradictory nature. The Security Council proved its complete inability, due to the veto of the aggressor, its permanent member. Russia demonstrably ignores the decision of the UN International Court of Justice. During the years 2014-2023, the General Assembly supported the Ukrainian struggle and condemned the aggressor through its resolutions. However, the resolutions of the General Assembly are of a recommendatory nature. An absolute minority of countries openly sided with Russia, but quite a few countries abstained or did not vote at all. Countries that do not support Ukraine are in the minority, however, unfortunately, they represent the quantitative majority of humanity. The reasons for their non-support are different, but the main thing is that they deliberately ignore the UN Charter as a result. To a large extent, the modern Russian-Ukrainian war has an existential character for determining the future fate of human civilization and the future of the United Nations.

Keywords: *UN, General Assembly, Security Council, Russian aggression against Ukraine, principles of international law.*

Актуальність дослідження зумовлена тим, що російська агресія в Україну суттєво вплинула на стан глобальної міжнародної безпеки загалом та, зокрема, на діяльність Організації Об'єднаних Націй. Перед світом постала проблема переосмислення сучасного міжнародного ладу. На порядок денний вийшла необхідність посилення стратегічної солідарності задля миру.

Певні аспекти проблеми були предметом наукових студій вітчизняних та зарубіжних науковців, зокрема І.Артюмова [1], В.Бадріака [2], Т.Березовця [3], Д.Білявського [4], І.Вовканича [5], П.Гай-Нижника [6], В. Горбуліна [11], О.Задорожнього [12], Т.Кузьо [23], М.Лендєл [14], Є.Магди [15], А.Мартінова [16], Б.Парахонського [18], Г.Перепелиці [19] та інших. Втім, є необхідність узагальнення останніх дій з боку ООН щодо російської агресії в Україну. Дослідження виконано на поточних матеріалах та звітах ООН щодо дій Організації, пов'язаних з російською агресією в Україні.

Метою статті є розгляд участі Організації Об'єднаних Націй в протидії російській інвазії в Україну.

Досягнення означеної мети відбувалося за допомогою розв'язання таких завдань:

– дослідити роль ООН, зокрема Генеральної Асамблеї, в протидії російській агресії з березня 2014 року;

– окреслити причини відсутності підтримки України з боку деяких країн-членів ООН.

У 2014 році РФ порушила всі норми Статуту ООН, що закріплюють основні принципи міжнародного права, нормативний зміст яких розкрито в Декларації про принципи міжнародного права 1970 року. Йдеться насамперед про:

(а) *принцип незастосування сили та погрози силою*, передбачений положенням п. 4 ст. 2, відповідно до якого всі члени ООН утримуються у своїх міжнародних відносинах від загрози силою або її застосування як проти територіальної недоторканності або політичної незалежності будь-якої держави, так і будь-яким іншим чином, несумісним з цілями Об'єднаних Націй;

(б) *принцип вирішення міжнародних спорів мирними засобами*, закріплений нормою п. 3 ст. 2 Статуту ООН, відповідно до якої всі члени Організації вирішують свої міжнародні спори мирними засобами так, щоб не ставити під загрозу міжнародний мир, безпеку та справедливість. Пред'являючи претензії Україні щодо нібито «утисків російськомовного населення Криму», РФ взагалі нічого не робила для вирішення відповідних, хоч і удаваних, «проблем» за допомогою переговорів; міжнародних спорів щодо державної належності Кримського півострова до його окупації та анексії Росією також не було;

(в) *принцип невтручання в справи, що належать до внутрішньої компетенції держав*, передбачений п. 7 ст. 2 Статуту про заборону втручання «у справи, по суті, такі, які входять у внутрішню компетенцію будь-якої держави». Росія відкрито втручалась у відносини між центральною владою України та владою і населенням Криму. Це ж стосується відносин між центральною владою та населенням інших окупованих українських територій, а також відносин між Україною та ЄС і НАТО;

(г) *принцип співробітництва*, передбачений положенням п. 3 ст. 1 Статуту ООН, відповідно до якого мета Організації – здійснювати міжнародне співробітництво у вирішенні міжнародних проблем економічного, соціального, культурного та гуманітарного характеру. Перед окупацією Криму та частин Донецької та Луганської областей РФ відмовилася від будь-якого співробітництва щодо проблем, які її нібито хвилювали. Це ж стосується і повномасштабного військового вторгнення. Агресія Росії проти України унеможливила співпрацю практично в усіх сферах двосторонньої взаємодії, загальні положення щодо яких містяться в Договорі про дружбу, співробітництво і партнерство 1997 року;

(г) *принцип суверенної рівності держав*, закріплений у п. 1 ст. 2 Статуту («Організація ґрунтується на принципі суверенної рівності її членів»). Окупація території суверенної держави, тиск на Україну задля зміни її по-

літичної системи, перешкоджання здійсненню нашою державою на власний розсуд відносин з іншими державами, європейської та євроатлантичної інтеграції є явними і грубими порушеннями вказаного положення;

(д) *принцип рівноправності та самовизначення народів* (п. 2 ст. 1), порушення якого проявилось у військовій окупації.

Однак порушення Статуту ООН не обмежуються цими положеннями. Блокування роботи Ради Безпеки ООН, перешкоджання прийняттю нею будь-яких рішень, які сприяли б відновленню територіальної цілісності України через використання права вето, становлять пряме порушення норми п. 1 ст. 24 про покладення на РБ ООН головної відповідальності за підтримання міжнародного миру та безпеки, положень про розслідування Радою Безпеки спору або ситуації, які загрожують підтриманню миру і безпеки (ст. 33-38), Розділу VII про заходи щодо загрози миру, порушень миру та актів агресії.

Резолюція Генеральної Асамблеї ООН «Територіальна цілісність України», ухвалена 27 березня 2014 року, стала першою знаковою відповіддю міжнародної спільноти на початок збройної агресії Російської Федерації проти України. Висловивши рішучий протест у зв'язку із зухвалим порушенням Москвою основоположних принципів та норм міжнародного права, Генасамблея ООН визнала псевдореферендум про статус Криму незаконним, чітко підтвердила суверенітет, політичну незалежність, єдність і територіальну цілісність України в межах її міжнародно визнаних кордонів. Проте попри невизнання та засудження анексії з боку міжнародної спільноти, Кремль не лише не припинив тимчасову окупацію Криму, а навпаки з особливою зухвалістю та винятковим цинізмом загострював ситуацію на півострові. Росія з березня 2014 року розпочала збройну агресію проти України на територіях Донецької та Луганської областей, підриваючи основоположні принципи міжнародного права, на яких базуються сучасні міжнародні відносини, світова безпека та міжнародний лад. Тоді резолюцію підтримали 100 країн, проти висловились 11 та 58 країн утримались [8].

Проте в 2015 році Росія перехопила ініціативу в ООН. Після Дебальцево під тиском західних союзників були укладені так звані Мінські угоди-2. За поданням РФ 17 лютого 2015 року Рада Безпеки ООН одноголосно ухвалила відповідну резолюцію з покликанням на ці угоди. Така резолюція значно обмежила дипломатичні можливості України. В ній ішлося про стурбованість з приводу бойових дій на Сході України та необхідність дотримуватися суверенітету та територіальної цілісності України [20]. Питання російської агресії були майже викреслені з порядку денного ООН.

Упродовж 2016-2021 років ООН щорічно приймала резолюції щодо стану прав людини в Автономній Республіці Крим та місті Севастополі (Україна). Ці рішення були схвалені відносною більшістю («за» - від 62 до 70 голосів, «проти» – від 22 до 28 голосів, утримувалися – від 55 до 83 країн) та висловлювали стурбованість тим, що Російська Федерація ігнорує резолюції Організації Об'єднаних Націй, засуджували тимчасову окупацію Російською Федерацією частини території України — Автономної Респу-

бліки Крим та міста Севастополя, підтверджували невизнання анексії та факт, що силове захоплення Криму є порушенням міжнародного права і що ці території мають бути повернені. Управління Верховного комісара Організації Об'єднаних Націй з прав людини, Комісар з прав людини Ради Європи та місії Бюро з демократичних інститутів та прав людини та Верховного комісара у справах національних меншин Організації з безпеки та співробітництва в Європі констатували, що в окупованому Криму відбуваються порушення та утиски прав людини, та вказали на погіршення загальної ситуації з правами людини. З 2014 року російська влада вживала тортури для отримання свідчень під час політично мотивованих судових процесів. Зафіксовані серйозні порушення та зловживання, зокрема позасудові вбивства, викрадення, насильницькі зникнення, політично вмотивовані переслідування, дискримінація, утиски, залякування, насильство, у тому числі і сексуальне [26].

Генеральна Асамблея вказувала, що жодне територіальне придбання або особлива вигода, отримані в результаті агресії, не є і не можуть бути визнані законними, підтверджуючи, що силове захоплення Криму є незаконним і є порушенням міжнародного права, і підтверджуючи також, що ці території мають бути негайно повернені, схвалюючи прихильність України дотриманню міжнародного права, яку вона виявляє своїми зусиллями [26].

З початком ескалації російської агресії в лютому 2022 року Рада Безпеки ООН ухвалила Резолюцію 2623, яка скликала спеціальне засідання Генеральної Асамблеї щодо України. Оскільки це була процедурна постанова, Росія як постійний член Ради Безпеки ООН не змогла в цьому випадку використати право вето. Резолюція 2623 була 13-м випадком, коли резолюція «Єдність заради миру» 1950 р. була використана для скликання екстреної сесії Генеральної Асамблеї. Резолюція Генеральної Асамблеї ООН S 11/1, прийнята 2 березня 2022 року, засудила агресію Росії. Співавторами резолюції стали 96 держав. У документі висловлено стурбованість з приводу російського вторгнення в Україну та вимогу повного виведення російських військ і скасування рішення про визнання самопроголошених Донецької та Луганської народних республік. Резолюцію було ухвалено: 141 голос «за», 5 «проти» та 35 утрималися, 12 країн не голосували. Ізольована на Генеральній Асамблеї ООН, Росія виправдовувала свою «спеціальну військову операцію» в Україні і звинувачувала Київ у насильстві [25]. Представник України в ООН Сергій Кислиця засудив дії Росії як «воєнні злочини», а рішення Путіна про підвищення ядерної готовності назвав «божевіллям». Він попередив: «Якщо Україна не виживе, не витримає міжнародний мир. Якщо Україна не виживе, не виживе ООН. ... Якщо Україна не виживе, ми не можемо дивуватися, якщо демократія зазнає краху» [24].

16 березня 2023 року Міжнародний суд ООН наказав РФ негайно вивести війська з території України і припинити бойові дії [21].

Наступна Резолюція Генеральної Асамблеї ООН ES 11/2 була прийнята 24 березня 2022 року. Вона підтвердила свої колишні зобов'язання та зобов'язання ООН за її Статутом і повторила вимогу до Російської Феде-

рації вийти з визнаної суверенної території України. Також був висловлений жаль та серйозна стурбованість, був засуджений напад на цивільне населення та інфраструктуру, було висунуто вимогу всебічного захисту цивільного населення, включно з гуманітарним персоналом, журналістами та особами, які перебувають у вразливих ситуаціях, і було висловлено заохочення до «продовження переговорів». Резолюцію було ухвалено: 140 голос «за», 5 «проти» та 38 утрималися, 10 країн не голосували [26].

Генеральна Асамблея ООН на спеціальному засіданні 7 квітня позбавила Росію прав у Раді ООН з прав людини через злочини в Україні [26].

Одинадцята надзвичайна спеціальна сесія Генеральної Асамблеї ООН, присвячена вторгненню Росії в Україну, відновила роботу восени. 12 жовтня 2022 року вона підтримала резолюцію про невизнання псевдореферендумів на окупованих Росією територіях України. Резолюція мала назву «Територіальна цілісність України. Захист принципів Статуту ООН». 143 із 193 країн-членів проголосували за резолюцію, 35 утрималися, а 5 проголосували проти (Росія, Білорусь, Сирія, Нікарагуа, Північна Корея). Резолюція відхиляла будь-які зміни в статусі українських областей, закликала держави, міжнародні організації та спеціалізовані установи ООН не визнавати будь-які зміни статусу областей України та вимагала від РФ негайно та безумовно скасувати свої рішення щодо статусу областей України і негайно, повністю і безумовно вивести всі свої війська з території України в межах її міжнародно визнаних кордонів [7]. Голосування саме цієї резолюції продемонструвало історичний максимум підтримання справедливої боротьби України.

14 листопада 2022 року Генасамблея ООН ухвалила проєкт резолюції про створення механізму компенсації Росією збитків, завданих Україні. За резолюцію проголосували 94 країни, проти - 14, утрималися - 73. Проти проголосували Білорусь, Центральноафриканська Республіка, Китай, Куба, Північна Корея, Еритрея, Ефіопія, Іран, Малі, Нікарагуа, Росія, Сирія, Зімбабве, Багами. Проєкт резолюції підготувала Україна за співавторства майже пів сотні країн. У резолюції йшлося про підтримання суверенітету, незалежності, єдності й територіальної цілісності України. Від РФ вимагали негайно припинити застосування сили та вивести всі свої збройні сили з міжнародно визнаної території України. Також у документі йшлося про те, що РФ треба притягнути до відповідальності за порушення міжнародного права та міжнародного гуманітарного права і прав людини, а юридичні наслідки мають включати відшкодування Росією збитків, завданих Україні. Ухваленням документа Генасамблея ООН визнала необхідність «створення, у співпраці з Україною, міжнародного механізму відшкодування збитків». Державам рекомендовано створити міжнародний реєстр із документування доказів та даних про втрати внаслідок війни, заподіяні фізичним і юридичним особам та державі Україна [10]. Величезна кількість держав, що утрималася під час голосування цієї резолюції, була вмотивована, головним чином, історичними образами африканських, азійських та південно-американських країн.

Наприкінці грудня 2022 року Україна закликала держави Організації Об'єднаних Націй позбавити Російську Федерацію статусу постійного

члена Ради Безпеки ООН та взагалі виключити її з ООН. МЗС України підкреслило, що Росія зайняла крісло постійного члена Радбезу в обхід процедур, визначених статутом ООН. Це відбулося на підставі листа президента РРФСР Бориса Єльцина на ім'я генерального секретаря ООН. Чинний Статут ООН (стаття 23), де перелічені постійні члени Ради безпеки, не містить слів «Російська Федерація». Російська Федерація ніколи не проходила правомірної процедури набуття членства та займає місце СРСР у Раді Безпеки ООН незаконно. З юридичної та політичної точок зору може бути лише один висновок: Росія – узурпатор місця Радянського Союзу в Радбезі [13]. У заяві МЗС України наголошувалося, що ані домовленість групи країн колишнього СРСР, ані думка юридичного радника Секретаріату ООН не можуть підмінити чинний Статут. Це був безпрецедентний випадок в історії ООН, коли країна нав'язала своє членство в Організації одностороннім рішенням, а країни-члени ООН були позбавлені статутного права висловити свою позицію голосуванням.

На надзвичайній сесії 23 лютого 2023 року Генеральна Асамблея ООН переважною більшістю голосів схвалила проект резолюції, який містить ключові положення запропонованої Україною восени 2022 року «формули миру» – плану з десяти пунктів, покликаному завершити повномасштабне російське вторгнення в Україну. За резолюцію проголосувала 141 держава-член ООН, ще 32 утрималися під час голосування (зокрема Іран, Казахстан і Китай), а сім країн виступили проти: Білорусь, КНДР, Еритрея, Малі, Нікарагуа, Росія і Сирія. Серед іншого, документ містив вимогу до Російської Федерації «негайно, повністю і беззастережно вивести всі свої збройні сили з території України в межах її міжнародно визнаних кордонів». Також там містився заклик до належного поводження з військовополоненими, повного дотримання міжнародного гуманітарного права, «негайного припинення атак на критично важливу інфраструктуру України». Okремо згадано необхідність «забезпечити відповідальність за найтяжчі злочини за міжнародним правом, скоєні на території України, через проведення належних, справедливих і незалежних розслідувань і судового переслідування на національному або міжнародному рівні». Резолюція також закликала членів ООН співпрацювати для подолання глобальних наслідків повномасштабної війни Росії проти України. Водночас Генасамблея ООН відхилила дві поправки Білорусі, які мали на меті «розмити» резолюцію. У першій ішлося про засудження заяв іноземних лідерів щодо «Мінських угод», а в іншій – заклик припинити військову допомогу Україні [26].

Проте, як відомо, всі резолюції Генеральної асамблеї ООН носять рекомендаційний характер. Єдина в світі структура – Рада Безпеки ООН – може прийняти обов'язкові рішення щодо агресора. Втім, це не є можливим через право вето, яке регулярно застосовує РФ як постійний член РБ. До того ж, Росія постійно ініціює засідання цього органу, фактично «спамить» його, ставлячи до порядку денного застосування ЗСУ бойових комах чи безпідставний підйом хвилі русофобії в світі [26].

Низка дій та документів ООН щодо російської агресії спричиняє обурення в Україні та поза її кордонами роботою ООН і заклики щодо необ-

хідності кардинальних змін у роботі Організації. Ідею реформи Ради Безпеки ООН підтримали США, зокрема зміну правила вето, а також складу Радбезу. Так само президент Франції Е. Макрон заявив, що потрібно реформувати Раду Безпеки. Проте це не є можливим без зміни Статуту ООН, а такі зміни, безумовно, будуть заблоковані Росією. Отже, виникає «зачароване коло», з якого неможливо вийти. Тим самим сенс створення ООН в 1945 році, як організації задля підтримання міжнародного миру та безпеки остаточно втрачається.

Водночас варто враховувати в цілому позитивне ставлення до ООН у світі. Соціологічна компанія Pew Research Center в 2021 році в 19 країнах вивчала, що думають їхні жителі про ООН. Так ось, 65% населення позитивно ставляться до організації, 27 – негативно. Найбільш сприятливо у Польщі – 84%, Південній Кореї – 81% та Швеції – 80%. Найгірше сприймають ООН в Ізраїлі – 70%. Зі суттєвим відривом далі йде Греція - 49% і Японія - 48%.

Цікаво подивитися на переваги в ідеологічному розрізі: представники лівих підтримують ООН більше, ніж праві, з різницею 10-20% залежно від країни. Цікаво, що молодь набагато більш позитивно оцінює ООН, ніж люди старшого покоління. Наприклад, Франція продемонструвало таку статистику: 18-29 років – 71%, 30-50+ – 61-62%. Більшість говорила, що ООН просуває права людини та мир, сприяє економічному розвитку, боротьбі з інфекційними захворюваннями та зі зміною клімату [22]. До речі, і в Україні було приблизно таке саме ставлення до Організації до початку російської інвазії.

Отже, діяльність ООН щодо протидії російській агресії має суперечливий характер. Рада Безпеки довела свою повну неспроможність, через вето агресора, постійного члена РБ. Рішення Міжнародного суду ООН Росія показово ігнорує. Під час голосування відповідних резолюцій у Генеральній Асамблеї ООН більшість її членів підтримують українську боротьбу та засуджують агресора. Абсолютна меншість відверто стає на бік Росії. Але доволі багато країн утримуються, або взагалі не голосують. Серед тих, хто ніколи не бере участь в голосуваннях, – пострадянські Азербайджан і Туркменістан. Особливо прикро, що Азербайджан був оголошений в Стратегії національної безпеки України 2020 року стратегічним партнером нашої держави.

Країни, які не підтримують Україну, – у меншості, втім, на жаль, репрезентують більшість людства (Індія, Китай, В'єтнам, Іран, Казахстан, Шрі Ланка тощо). Їхні мотиви різні, проте головне – їхнє фактично свідоме ігнорування Статуту ООН. Значною мірою сучасна українсько-російська війна має екзистенційний характер для визначення подальшої долі людської цивілізації. Чи зможуть цінності, на яких базується сучасна підтримка України, перемогти егоїзм, самовпевненість, меркантильність, ігнорування міжнародного права з боку фактичних адвокатів «імперії зла»? Саме тому можна констатувати, що майбутнє Організації Об'єднаних Націй наразі викликає гарячі суперечки на тлі сьогоднішніх політичних, економічних та соціальних викликів, які вимагають спільних зусиль світової

спільноти та збільшують очікування країн від міжнародних організацій такого рівня.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Артёмов І. Правові та зовнішньополітичні засади національної безпеки України: актуальні аспекти // Геополітика України: історія і сучасність: збірник наукових праць. Вип. 1 (20). / ред.кол.: І.В. Артёмов (гол.ред.) та ін. Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2018. С.47-64.
2. Бадрак В., Горбулін В. Над прірвою. 200 днів російської війни. Київ: Брайт Букс, 2022. 280 с.
3. Березовець Т. Анексія: Острів Крим. Хроніки «гібридної війни». Київ : Брайт Стар Паблішінг, 2015. 392 с.
4. Білявський Д. С. Криза Ради Безпеки ООН в умовах збройної агресії Російської Федерації / Д. С. Білявський // Трансформація правових систем в умовах збройних конфліктів : матер. круглого столу (м. Одеса, 10 лютого, 2023 р.) / Одеса : НУ «ОЮА», кафедра міжнародного та європейського права, 2023. С. 59-62.
5. Вовканич І. Актуальні проблеми стабільності та безпеки в Карпатському регіоні у контексті гібридної війни Російської Федерації проти України// Міжнародний науковий вісник. Випуск 1-2 (23-24) Матеріали круглого столу «Загрози міжнародній безпеці в Карпатському регіоні» (м. Ужгород, 22 квітня 2021 р.) і міжнародної інтернет-конференції «Євроінтеграційні аспекти розвитку вищої освіти України в контексті сучасних викликів і трендів» (м. Ужгород, 22-23 квітня 2021 р.) Ужгород, 2021. С. 32-41.
6. Гай-Нижник П. Росія проти України (1990—2016 рр.): від політики шантажу і примусу до війни на поглинання та спроби знищення. К.: МП Леся, 2017. 332 с.
7. Генасамблея ООН офіційно засудила спробу Росії анексувати території України. URL: <https://susplne.media/293856-genasamblea-oon-oficijno-zasudila-sprobu-rosii-aneksuvati-teritorii-ukraini/>
8. Генасамблея ООН підтримала територіальну цілісність України. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2014/03/27/7020541/>
9. Генасамблея ООН проголосувала за резолюцію про засудження вторгнення РФ й українську «формулу миру». URL: <https://www.obozrevatel.com/ukr/politics-news/genasambleya-oon-uhvalila-rezolyutsiyu-schodo-richnitsi-povnomasshtabnogo-vtorgnennya-rosii-v-ukrainu-i-zasudila-dii-kremlya.htm>.
10. Генасамблея ООН ухвалила резолюцію про репарації від Росії за війну проти України. URL: <https://espresso.tv/genasambleya-oon-ukhvalila-rezolyutsiyu-pro-reparatsii-vid-rosii-za-viynu-proti-ukraini>.
11. Горбулін В.П. Світова гібридна війна: український фронт: монографія / за заг. ред. В. П. Горбуліна. К. : НІСД, 2017. 496 с.
12. Задорожній О.В. Порушення агресивною війною Російської Федерації проти України основних принципів міжнародного права : монографія. Київ : К.І.С., 2015. 712 с.
13. Заява МЗС України щодо нелегітимності перебування Російської Федерації в Раді Безпеки ООН та Організації Об'єднаних Націй у цілому. URL: <https://>

- mfa.gov.ua/news/zayava-mzs-ukrayini-shchodo-nelegitimnosti-perebuvannya-rosijskoyi-federaciyi-v-radi-bezpeki-oon-ta-organizaciyi-obyednanih-nacij-u-cilomu
14. Лендвел М., Мітряєва С. Регіональна стійкість у Центральній Європі після президентства Трампа, Brexit та Covid-19 // Міжнародний науковий вісник. Випуск 1-2 (23-24) Матеріали круглого столу «Загрози міжнародній безпеці в Карпатському регіоні» (м. Ужгород, 22 квітня 2021 р.) і міжнародної інтернет-конференції «Євроінтеграційні аспекти розвитку вищої освіти України в контексті сучасних викликів і трендів» (м. Ужгород, 22-23 квітня 2021 р.) Ужгород, 2021. С. 53-65.
 15. Магда Є. Гібридна агресія Росії. Уроки для Європи. К.: Каламар, 2017. 268 с.
 16. Мартинов А. Діяльність української дипломатії у Раді Безпеки ООН (2016-2017 рр.) // Міжнародні зв'язки України: наукові пошуки і знахідки. № 27. 2018. С. 146-163.
 17. Организация Объединенных Наций. URL: Документи. <https://www.un.org/ru/ga/76/docs/76res1.shtml>.
 18. Парахонський Б.О., Яворська Г.М. Зовнішня політика України в умовах кризи міжнародного безпекового середовища : [аналітична доповідь]. К. : НІСД, 2015. 100 с.
 19. Перепелиця Г.М. Україна – Росія: війна в умовах співіснування.
 20. Резолюція Радбезу ООН – міна уповільненої дії для України. URL: <https://glavcom.ua/publications/128451-rezoljutsija-radbezu-oon---mina-upovilnenoji-diji-dlja-ukrajini.html>.
 21. Allegations of Genocide under the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide (Ukraine v. Russian Federation)/ URL: <https://www.icj-cij.org/public/files/case-related/182/182-20220316-PRE-01-00-EN.pdf>
 22. Pew Research Center. URL: <https://www.pewresearch.org/search/>
 23. Kuzio T. (2017). Putin's War Against Ukraine. Revolution, Nationalism, and Crime. Toronto, 2017.
 24. Russia defends invasion during emergency UN General Assembly. URL: <https://www.dw.com/en/russia-defends-invasion-during-emergency-un-general-assembly-/a-60952167>
 25. U.N. General Assembly set to isolate Russia over Ukraine invasion. URL: <https://www.reuters.com/world/ukraine-un-chief-says-nuclear-conflict-inconceivable-2022-02-28/>
 26. UNRIC Library Backgrounder: Ukraine. URL: <https://unric.org/en/unric-library-backgrounder-ukraine/>

REFERENCES

1. Art'omov I. (2018). Pravovi ta zovnishn'opolitychni zasady natsional'noyi bezpeky Ukrayiny: aktual'ni aspekty // Neopolityka Ukrayiny: istoriya i suchasnist': zbirnyk naukovykh prats'. Vyp. 1 (20). / red. kol.: I.V. Art'omov (hol. red.) ta in. Uzhhorod: DVNZ «UzhNU», S.47-64.
2. Badrak V., Horbulin V. (2022). Nad prirvoyu. 200 dniv rosiys'koyi viyny. Kyiv: Brayt Buks, 280 s.
3. Berezovets' T. (2015). Aneksiya: Ostriv Krym. Khroniky «hibrydnoyi viyny». – Kyiv : Brayt Star Pablishinh, 392 s.

4. Bilyavs'kyy D. S. (2023). Kryza Rady Bezpeky OON v umovakh zbroynoyi ahresiyi Rosiys'koyi Federatsiyi / D. S. Bilyavs'kyy // Transformatsiya pravovykh system v umovakh zbroynykh konfliktiv : mater. kruhloho stolu (m. Odesa, 10 lyutoho, 2023 r.) / Odesa : NU «OYUA», kafedra mizhnarodnoho ta yevropeys'koho prava, S. 59-62.
5. Vovkanych I. (2021). Aktual'ni problemy stabil'nosti ta bezpeky v Karpat-s'komu rehioni u konteksti hibrydnoyi viyny Rosiys'koyi Federatsiyi proty Ukrayiny// Mizhnarodnyy naukovyy visnyk. Vypusk 1-2 (23-24) Materialy kruhloho stolu «Zahrozy mizhnarodniy bezpetsi v Karpat-s'komu rehioni» (m. Uzhhorod, 22 kvitnya 2021 r.) i mizhnarodnoyi internet-konferentsiyi «Yevrointehratsiyini aspekty rozvytku vyshchoyi osvity Ukrayiny v konteksti suchasnykh vyklykiv i trendiv» (m.Uzhhorod, 22-23 kvitnya 2021 r.) Uzhhorod, S. 32-41.
6. Hay-Nyzhnyk P. (2017). Rosiya proty Ukrayiny (1990-2016 rr.): vid polityky shantazhu i prymusu do viyny na pohlynannya ta sproby znyshchennya. — K.: «MP Lesya», 332 s.
7. Henasambleya OON ofitsiyno zasudyla sprobu Rosiyi aneksuvaty terytoriyi Ukrayiny. URL: <https://suspilne.media/293856-genasambleya-oon-oficijno-zasudyla-sprobu-rosii-aneksuvati-teritorii-ukraini/>.
8. Henasambleya OON pidtrymala terytorial'nu tsilisnist' Ukrayiny. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2014/03/27/7020541/>
9. Henasambleya OON proholosuvala za rezolyutsiyu pro zasudzhennya vtorhnen-nya RF y ukrayins'ku «formulu myru». URL: <https://www.obozrevatel.com/ukr/politics-news/genasambleya-oon-uhvalila-rezolyutsiyu-schodo-richnitsi-povnomasshtabnogo-vtorgnennya-rosii-v-ukrainu-i-zasudila-dii-kremlya.html>.
10. Henasambleya OON ukhvalyla rezolyutsiyu pro reparatsiyi vid Rosiyi za viynu proty Ukrayiny. URL: <https://espresso.tv/genasambleya-oon-ukhvalila-rezolyutsiyu-pro-reparatsii-vid-rosii-za-viynu-proti-ukraini>.
11. Horbulin V.P. (2017). Svitova hibrydna viyna: ukrayins'kyy front: monohrafiya / za zah. red. V. P. Horbulina. — K. : NISD, 496 s.
12. Zadorozhniy O.V. (2015) Porushennya ahresyvnoyu viynoyu Rosiys'koyi Federatsiyi proty Ukrayiny osnovnykh pryntsypiv mizhnarodnoho prava : monohrafiya / O. V. Zadorozhniy; Ukr. asots. mizhnar. prava, Kyyiv. nats. un-t im. T. Shevchenka, Int mizhnar. vidnosyn. — Kyyiv : K.I.S.,— 712 c.
13. Zayava MZS Ukrayiny shchodo nelehitymnosti перебування Російської Федерації в Раді Безпеки ООН та Організації Об'єднаних Націй у тилі. URL: [https://mfa.gov.ua/news/zayava-mzs-ukrayini-shchodo-nelehitymnosti- перебування-російської-федерації-в-раді-безпеки-oon-та-організації-об'єднаних-націй-у-тілі-му](https://mfa.gov.ua/news/zayava-mzs-ukrayini-shchodo-nelegitimnosti- перебування-російської-федерації-в-раді-безпеки-oon-та-організації-об'єднаних-націй-у-тілі-му)
14. Lendyel M., Mitryayeva S. (2021). Rehional'na ctyykist' u Tsentral'niy Yevropi pislya prezydent-stva Trampa, Brexit ta Sovid-19 // Mizhnarodnyy naukovyy visnyk. Vypusk 1-2 (23-24) Materialy kruhloho stolu «Zahrozy mizhnarodniy bezpetsi v Karpat-s'komu rehioni» (m. Uzhhorod, 22 kvitnya 2021 r.) i mizhnarodnoyi internet-konferentsiyi «Yevrointehratsiyini aspekty rozvytku vyshchoyi osvity Ukrayiny v konteksti suchasnykh vyklykiv i trendiv» (m.Uzhhorod, 22-23 kvitnya 2021 r.) Uzhhorod, 2021. — S. 53-65.
15. Mahda YE. (2017). Hibrydna ahresiya Rosiyi. Uroky dlya Yevropy — K.: Kalamar, 2017. — 268 s.

16. Martynov A. (2018). Diyal'nist' ukrayins'koyi dyplomatiyi u Radi Bezpeky OON (2016–2017 rr.) // Mizhnarodni zv'yazky Ukrainy: naukovi poshuky i znakhidky. – № 27. – S. 146-163.
17. Orhanyzatsyya Ob'edynennykh Natsyi. URL: Dokumenty. <https://www.un.org/ru/ga/76/docs/76res1.shtml>.
18. Parakhons'kyi B.O., Yavors'ka H.M. (2015). Zovnishnya polityka Ukrainy v umovakh kryzy mizhnarodnoho bezpekovooho seredovyscha : [analychna dopovid']. – K. : NISD, 100 s.
19. Perepelytsya H.M. (2015). Ukrayina – Rosiya: viyna v umovakh spivisnuvannya.
20. Rezolyutsiya Radbezu OON - mina upovil'nenoyi diyi dlya Ukrainy. URL: <https://glavcom.ua/publications/128451-rezoljutsija-radbezu-oon---mina-upovilnenoji-diji-dlja-ukrajini.html>.
21. Allegations of Genocide under the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide (Ukraine v. Russian Federation). URL: <https://www.icj-cij.org/public/files/case-related/182/182-20220316-PRE-01-00-EN.pdf>
22. Pew Research Center. URL: <https://www.pewresearch.org/search/>
23. Kuzio T. (2017). Putin's War Against Ukraine. Revolution, Nationalism, and Crime. Toronto, 2017.
24. Russia defends invasion during emergency UN General Assembly. URL: <https://www.dw.com/en/russia-defends-invasion-during-emergency-un-general-assembly/a-60952167>
25. U.N. General Assembly set to isolate Russia over Ukraine invasion. URL: <https://www.reuters.com/world/ukra>
26. UNRIC Library Backgrounder: Ukraine. URL: <https://unric.org/en/unric-library-backgrounder-ukraine/>